

Vypracoval(a):

UČO:

Skupina:

1. [2 body] Sestrojte deterministický úplný jednopáskový Turingův stroj rozhodující jazyk L . Princip práce vašeho Turingova stroje popište slovně a poté stroj zdefinujte i formálně.

$$L = \{a^n b^k \mid n \geq 0, k > 0, n \text{ je dělitelné } k\}$$

Na intuitivní úrovni bude hledaný Turingův stroj pracovat tak, že pro vstupní slovo ve tvaru $a^n b^k$ pro $n \geq 0, k > 0$ na pásce bude opakovaně přepisovat k výskytů znaku a znaky A . Pokud po nějakém z těchto kroků zůstane na pásce méně než k znaků a , není vstupní slovo v jazyce L , protože n není dělitelné k . Pokud po nějakém z těchto kroků naopak na pásce nezůstane žádné písmeno a , slovo do jazyka L patří, protože n je dělitelné k .

Hledaný Turingův stroj rozhodující jazyk L bude pracovat v několika krocích:

1. Rozhodni, jestli vstupní slovo patří do jazyka $\{b\}^+$, $\{a\}^+\{b\}^+$, nebo ani do jednoho z nich. Pokud patří do jazyka $\{b\}^+$, akceptuj, protože 0 je dělitelná libovolným kladným číslem. Pokud patří do jazyka $\{a\}^+\{b\}^+$, přesuň se na konec pásky a pokračuj krokem 2. Pokud nepatří ani do jednoho z nich, zamítni.
2. Jsou-li na pásce jen symboly A a B , akceptuj. Jinak zkus na pásce najít nejpravější výskyt znaku b . Pokud na pásce žádné písmeno b není, pokračuj krokem 4. Pokud ano, přepiš ho na B a pokračuj krokem 3.
3. Zkus na pásce najít nejpravější výskyt znaku a . Pokud na pásce žádné písmeno a není, zamítni. Pokud ano, přepiš ho na A a vrať se na krok 2.
4. Přepiš všechny znaky B na b , vrať se na pravý konec pásky a pokračuj krokem 2.

Poznámka. Korektnost tohoto algoritmu vyplývá z toho, že pro obsah pásky $\triangleright y \sqcup^\omega$ vždy platí $n = \#_A(y) + \#_a(y) \wedge k = \#_B(y) + \#_b(y)$ a při každém vstupu do kroku 2 platí invariant $\#_A(y) \bmod k = \#_B(y) \bmod k$.

Formálně se jedná o Turingův stroj $\mathcal{M} = (Q, \Sigma, \Gamma, \triangleright, \delta, \sqcup, q_0, q_{\text{acc}}, q_{\text{rej}})$, kde

$$\begin{aligned} Q &= \{q_0, q_a, q_b, q_{\text{checkB}}, q_{\text{ret}}, q_{\text{markA}}, q_{\text{markB}}, q_{\text{clearA}}, q_{\text{acc}}, q_{\text{rej}}\}, \\ \Sigma &= \{a, b\}, \\ \Gamma &= \{\triangleright, a, b, A, B, \sqcup\} \end{aligned}$$

a přechodová funkce δ je určena následující tabulkou¹:

¹Držíme se konvence ze skript, kde symbol „–“ v tabulce vyjadřuje, že není podstatné, co se zapíše na uvedené místo (může to být cokoliv vyhovující definici).

Vypracoval(a):

UČO:

Skupina:

	$\triangleright$	a	b	A	B	$\sqcup$
q_0	$(q_0, \triangleright, R)$	(q_a, a, R)	$(q_{\text{checkB}}, b, R)$	–	–	$(q_{\text{rej}}, -, -)$
q_a	–	(q_a, a, R)	(q_b, b, R)	–	–	$(q_{\text{rej}}, -, -)$
q_b	–	$(q_{\text{rej}}, -, -)$	(q_b, b, R)	–	–	$(q_{\text{markB}}, \sqcup, L)$
q_{checkB}	–	$(q_{\text{rej}}, -, -)$	$(q_{\text{checkB}}, b, R)$	–	–	$(q_{\text{acc}}, -, -)$
q_{markB}	$(q_{\text{acc}}, -, -)$	$(q_{\text{clearB}}, a, R)$	(q_{markA}, B, L)	(q_{markB}, A, L)	(q_{markB}, B, L)	–
q_{markA}	$(q_{\text{rej}}, -, -)$	(q_{ret}, A, R)	(q_{markA}, b, L)	(q_{markA}, A, L)	(q_{markA}, B, L)	–
q_{ret}	–	(q_{ret}, a, R)	(q_{ret}, b, R)	(q_{ret}, A, R)	(q_{ret}, B, R)	$(q_{\text{markB}}, \sqcup, L)$
q_{clearB}	–	–	–	$(q_{\text{clearB}}, A, R)$	$(q_{\text{clearB}}, b, R)$	$(q_{\text{markB}}, \sqcup, L)$

Ve výše uvedeném popisu odpovídají stavy q_0, q_a, q_b a q_{checkB} kroku 1, stav q_{markB} kroku 2, stav q_{markA} kroku 3 a stav q_{clearB} kroku 4. Stav q_{checkB} slouží na kontrolu, jestli slovo patří do jazyka $\{b\}^+$. Stav q_{ret} slouží na přesun čtecí hlavy na pravý konec pásky.